

KÖZÉPPÁRT

Politikai napilap.

Szerkesztői iroda:

Belváros, Kalap-u. 15. sz. I. em.
A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőséghez intézendő. — Bérmentes levelek csak ismert e-zekektől fogadhatók el. — Kéziratok nem adóznak vissza.

Kiadóhivatal:

Belváros, Lipót-u. 2. sz. földszint (Ker-
tész József könyvnyomdai irodája)
hova a lap anyagi részét illető közlemé-
nyek (előfizetési pénzek, hirdetések
kiadás körüli panaszok) intézendők.

Előfizetési feltételek:
Vidékre postán vagy helyben hához
Egész évre 16 frt. Fél évre 8 frt.
Negyed évre 4 frt.
Egyen számú 6 krajczár.
Hirdetmények díja:
6-hasábos példány egyszeri hirdetésnél 12,
kétyszeresnél 10, háromszorosnál 8 kr.
A nyilvántartási díj 50 kr.
Bélyegdíj külön 30 kr.
Hirdetmények elfogadhatók a ki-
adóhivatalon kívül egyedül Haasen-
stein és Vogler hirdetésfelvételi
hivatalában Budapesten: Dorottya-utca
3. sz. I. em. Bécs: Wallfischgasse 10. sz.
Prága: Graben 27.

Budapest, ápril 14.

(Dr. K.) A helyzet, melyben hónapok óta vagyunk, még most is olyan, mint kezdetben volt. — Közgazdasági állapotainkban semmi változás nem állott be, a mi helyzetünk tényleges javulását előidézné. A kereskedelmet egészen lenyomva, és a szűkebbre vont hitel miatt majdnem egészen megbénítva látjuk; az államháztartás imminens terhei, a reductiók és különféle megtakarítások dacára, alig viselhetők; az adóvégrehajtások még most is napirenden vannak, az ipar pang s nem egy nagy iparvállalat volt kénytelen megszűnni; közlekedési eszközeink alig vétetnek igénybe, nincs utas, nincs szállítvány és következképp elboacsátják a vasutak- és gőzhajóknál a feleslegessé vált munkaerőt. A bank és egyéb pénzintézetek vagy nem rendelkeznek a szükséges tőkék fölött a hitel kielégítésére, vagy hiteladásban félénkek és szűkeztien járnak el a váltók leszámításában. A közhitel úgy benn, mint kiinn oly rendkívül csökkent, hogy az engedélyezett államköölcsönnek effectu-állása a kudarcz kikerülése végett a legnagyobb elővigyázatot igényli. A vidéki lakosság jó formán egészen pénzeten; egy nagyobb összegű bankjegy látása oly meglepő a „Krach“ után mint a vöslau tükörfürdőben egy mozeszhitű bérze-ember, kire a meglepett hausherrfür természetes naivsággal azt kiáltá: „Vater, a Jud!“ — A vidéki törvényszékek és járásbíróságok nem győzik a sok keresetet tárgyalni: sok a hitelező s még több az adós. Természetesen emellett, fájdalom! sok dolguk van a bírósági végrehajtóknak is, kik a rossz termés, pénzügyi szükség, adóssági gondok, hitelezők gyakori és mindenkor alkalmatlan fölszólításai és a bíróságok időzéseiivel anélkül is nagyon zaklatott adósoknak még meglevő kevés tejükről is leszedik a tejfelt.

És, hogy államháztartásunk, kereskedelmünk, bankügyünk, iparunk, mezőgazdaságunk sat. jobbra forduljanak, mostanig egyedüli reményünk a bekövetkező jó termés volt.

Mindnyájan egyaránt, akár van, akár nincs vetésünk, aggodva várjuk a vetések állásáról szóló tudósításokat, együtt örvendünk a jó esőnek és szívből kívánunk dus aratást, hogy ennek segítségével súlyos helyzetünkől kigázoljunk.

Hazánk mezőgazdasági élete úgy ránk, mint a birodalom másik felére is hat, pedig annyira, hogy arra is rátsíti az agricol-állam jellegét. Ha Magyarországnak nincs termés, nincs földjövédék, a nagy mérvben ipart tűző Ausztria sorsunkban osztozik: mi nyakunkba akasztjuk a tarisznyát, Ausztria pedig kezébe veheti a koldusbotot.

Nem kíván hosszas bizonyítást az, hogy az idő viszontagságaitól igen-igen függő létünknek biztosabb alap adandó. A földmivelési érdekek előtérbe tolandók. Szép tere nyílik itt a magán-törekvésnek és a téflenség zsibbasztó álmába merült vidéki gazdasági egyesületeknek; sőt maga a kormány is tehetne sokat földmivelésiünk emelésére és a földjövédéknek biztosítására.

Kereskedelmünk, ipar- és bankviszonyaink, államunk finanziaális existenciája nem kevésbbé várnak javításra és reformra.

Nyomasztó helyzetünk sivár pusztaságában csak ezen térer mutatkozik oázis, mutatkozik kilátás a javulásra és ez jelenlegi pénzügyminiszterünknek legközelebb elöterjesztendő exposé-ja.

A pénzügyminiszteriumban már is szorgalmasan dolgoznak ez exposé-n, melyben nem lesznek frazisek, szépen ki színezett, de valójában sohasem teljesítő ígéretek, meglepő és tévedésbe ejtő finanziaális escamotage és egyéb szemkápráztató dolgok, hanem komoly igazságok, haladást a reformot célzó indítványok.

E munkát alapját a 9-es albizottság jelentése képezi, melyből át vétetett és felhasználott mind az, ami Ghyezy Kálmán finanziaális ter-

vébe bele illik. Vezér-elvek: egyszerűsítés és megtakarítás. Két oly szó, melyeknek szemmel-tartása, állami önállóságunk első pillanatától fogva szükséges lett volna. Az egyszerűsítés itt, feltevésünk szerint, a financia-administrációra is vonatkoztatható, mert a jelenlegi adó-törvények mellett fönnálló roppant nagy tisztviselői apparatus iszonyu összegeket igényel és az adórendszer bonyolultsága miatt úgy sem kielégítő; egyszerűsítsék az adórendszer és az egyszerűsítéssel correlat megtakarítás a tisztviselői seregének le-szállítása után majd okvetlen bekövetkezik.

Ghyezy Kálmán exposé-jában helye lesz a bankügyi kérdésnek is, mely, szerinte, a „legnagyobb ovatosságot“ igényli és a képviselőházban többször kifejezett intenciójához híven, most is „legelső gondolj közbe tartozik.“

Az ország méltó kíváncsisággal várja a parlament legközelebbi összejövetelét, mert ezen fogja megkezdeni a pénzügyér reformatori működését. Föltesszük, hogy az országgyűlés a financia-miniszteri előterjesztéseket minél hamarabb tárgyalás alá veszi, mert nézetünk, s úgy hisszük, az országos közvélemény követelése szerint: az államháztartásban megzavart egyensulynak helyreállítására és pénzügyviszonyainknak önállósítására első sorban és legfőképp törekednünk kell.

Most már nemcsak a termés sikerülésére való kilátásaink adnak reményt, a helyzetnek rövid idő múlva bekövetkező javulására, hanem a komolyan intentált financia-reform és bankügyi önállósításra irányzott munkálkodás.

Adja az ég, hogy mindkét rendbeli reményeink a jelen nyomasztó helyzet javulása iránt az egész ország hő vágyai szerint bevalósuljanak!

— **A bankügyre** nézve tegnap lapunkban a „P. C.“ után közölt tudósítást a szerint, amint ez értesítésben foglaltakat másfelől hitelesen halljuk, olyképen kell helyreigazítanunk, hogy a pénzügyminiszter ur a hesvétkor tartott népgyűlés kérvényét átnyújtó küldöttségnek azonkivül, hogy elismerte a bankügy fontosságát, s hogy kijelenté, hogy az ügy megoldását főgondjai közé sorozza, csak annyit mondott, hogy éppen azért, mert a tárgy főfontossága s elintézése nagy ovatosságot igényel, lehelyesebbnek s legillendőbbnek tartja, hogy mindazt, amit a bankügyről nyilváníthat, annak idején az országgyűlésen, mint legilletékesebb helyen mondja el; ahova a népgyűlés is folyamodást intézett.

— **Az osztrák delegatio** ülései számára a magyar akadémián május 25-ig engedte át dísztermét. Ez időn túl az akadémiának magának lesz e helyiségekre szüksége, mert azokban tartja nagygyűlést.

— **Trefort közoktatásügyi miniszter** Lipcsében, mint a „N. fr. Pr.“-nek sürgönyzik, Overbeck hírneves archaeologusnak azon ajánlatot tette, hogy egy félévre Pestre költözzék, itt az archaeologiai oktatást szervezze, s eshetőleg az egyetemen előadásokat tartson.

— **Nagy-Somkutról** írják a „Hunnia“-nak: Bartal György miniszterrel leti kinevezése folytán országgyűlési képviselői állásáról lemondván a középonti bizottmány folyó hó 24-keze tűzte ki az új választást. Jelöltül egyhangulag Bartalt kiáltották ki s miután ellenfél nem jelentkezik — a választás is valószínűleg ily módon fog megejtetni.

— **Az incompatibilitáshoz.** Pulszky Ferenc és dr. Máday Sándor képviselők az alábbi levelet intézték Lányi Jakab urhoz, a franco-magyar bank elnökéhez: Van szerencsénk ezennel bejelentni, miszerint a franco-magyar banknál eddig elfoglalt igazgatótanácsosi állomásunkról mai nap lemondunk. Ezen lépésünk indokát az incompatibilitási törvény képezi, a mennyiben ennek országgyűlési tárgyalása közel kilátásban levén, mi ekkor — országgyűlési képviselői minőségünkben — tárgyilagossá és független álláspontunkat kifelé is megóvni és érvényesíteni óhajtuk. A válság, melyen a bank a lefolyt évben keresztül ment, nem engedte az indokot nálunk már akkor érvényre juttatni, a midőn az incompatibilitás kérdése legutóbb a közvélemény és sajtóban oly élénken hangoztatva és feszegetve lett, sőt kötelességünknek ismerjük éppen a válságos nehéz viszonyok közepette azon állásunkban tovább működni és kitaranni, a melyre bennünket, a részvényesek nagybecsü bízalma helyezett. Ma

azonban, a midőn megnyugvással konstatalható, miszerint a bank a válság nehéz tűzpróbáját szerencsésen kiállotta és mi ezen eredményhez, képességeinkhez képest hatás-körünk keretén belül szintén lelkiismeretes hozzájárul-tunk, ma viszont elérkezettnek tekintjük az időpontot arra, hogy a fönti indoktól vezéreltetve eddigi állomá-sunkról visszalépjünk, és uraságodat mint a bank-elnököt ezen lemondásunkról tiszteletteljesen értesítve fölkérjük, miszerint a tisztelt igazgatótanácsnál ezen lépésünk és in-dokainak tolmácsa lenni sziveskedjék. Fogadjá, stb.

— **Minisztertanács** tartott ma délben 12 órakor, a melynek tárgyát különböző pénzügyi kérdések képezték.

— **A pénzügyminiszter** ur ma este Bécsbe utazott, a honnan azonban még a parlament összejövetel előtt vár-ják vissza.

— **A választási törvény** — mint az „Ung. Cor.“ írja, nem fog betérjesztetni ez ülészek alatt. A belügy-miniszteriumban ugyanis azt hiszik, hogy oly időben, mi-dőn általános adóreformok vannak kilátásban, egyáltalán nem lehet a censusnak hosszú időre való megállapítását remélni. Tehát csak novellát terjesztenek be, mely az összeírás és a választási actust fogja egyszerűsíteni s az ott gyakorolt visszaéléseket megszorítani.

A budapesti gabnakereskedés hanyatlása.

Budapest, ápril 14.

Mi hívtuk föl először részletesebben a közönség figyelmét azon érdekes cikksorozatra, mely a „Földmivé-
lési Érdekek“-ben Kőrösi József ur, a fővárosi statisztikai hivatal igazgatója tollából megjelenvén, határo-zottan sötét színekben állította elő Budapest gabnake-reskedésének hanyatlását.

Január 30-diki és február 12-diki számainkban beha-tólag foglalkoztunk e fontos kérdéssel, s így — talán nem egész ok nélkül — érezhetjük kielégítve ezen méltatásunkat, s meglepítően azon vágyunkat, vajha illetékes körökben kellő viszhangot ébresztene föl e szomorú kör-ülmény.

Szentkirályi Mór ur indítványa, melyet a fővárosi pénzügyi és gazdasági bizottságban tett ez ügyben, e komoly érdeklődés első jele, s így kötelességünknek ismerjük méltatni azt, hogy mint megérdemli, azon suly szerint, melyet e dolognak tulajdonítani szeretünk.

Az indítvány maga így hangzik: Tekintve, hogy a kereskedelemnek általában s különösen a gabnakereske-delemnek hanyatlása folytán a főváros emelkedésének létfeltételei veszélyeztetve vannak, sőt megsemmisülnek; tekintve, hogy a fővárosi hatóságoknak kötelessége, mind-azon helyi okokat, melyek a forgalmat a fővárostól eltér-itik, lehetőleg megszüntetni, tekintve, hogy ily kérdés-nél a nagyobb veszély elhárítására szolgáló erélyes lépé-sekkel nem szabad késedelmeskedni: hívja föl a városi bizottság közgyűlése a kormányt, hogy a kereskedelmi kamarák és minden irányadó tényező részvétele mellett egy nagyobb enquet-bizottságot hívjon össze. A legkö-zelebbi közgyűlés elé ez ügyben indokolt előterjesztés fog tétetni. Az indítvány egyhangulag elfogadott s a bizottságba: Havas, Szentkirályi, Fuchs, Horn és Kőrösi jelöltettek ki.

Azok után, miket fent idézett cikkeinkben e kér-dés körül elmondottunk, elég csupán pár részletet kiemel-nünk a kérdésből, hogy a tényt felelevenítsük olvasó köz-önségünk előtt.

Alig két évtizede, — mondja a röpirat, — hogy az europai kereskedelem figyelme Magyarországra irányult, mint oly országra, mely a gabnaki vitelen szerepet kez-dett játszani; ez időtől számítandó Budapestnek amerikai módorban történt fölvirágzása s úgy látszott, hogy az ugyanakkor emelkedő másik nagy gabnakereskedő vá-rost, Odessát, meg fogja Budapest verni. Akkor ez úgy is látszott, — azonban ma már az egykori hatalom helyébe hanyatlás és elszegényülés lépett. Pesnek kiviteli kereskedése, a mely óriásilag ígérkezett fejlődni, ma ro-mokban hever, és piacunk, melyet Bécs már több év óta tulszárnyalt, régen lemondott azon dicsvágyról, hogy Odessával versenyezzen, sőt az ország fővárosa még a kis Győr ellenében is háttérbe szorult! Egy évtized előtt Europa valamennyi gabnapiacján az itteni gabnacsar-nokban törtétekről szóló táviratok feszültséggel várak-tak; ma a táviró sodrony elvisz ugyan még a pesti táviratokat a szélrózsa minden irányába, de ezek megszün-tek a külföldi piacok árszabására nézve irányadóknak lenni. Vegye elő olvasónk ezen sürgönyöket, a pesti gabnacsarnok napi jegyzeteit, és maga meggyőző-dhetik arról, mennyire tanuskodnak az azokban foly-ton előforduló jelentések a gyöngye üzletről, a teljes pangásról, és így a pesti piac kivitelének hanyatlá-sáról.

Valóban meglepő és ritkának mondható fordulata a dolognak, és majdnem valószínűtlennek látszó, hogy föld-

Havas József

rajzi fekvése, politikai jelentősége, jól iskolázott kereskedelmi testülete és már megszerzett üzleti helyzete által annyira kedvező körülmények közé helyezett főváros kereskedelmének oly fényes fölvirágzása után egy ily sajnálásra méltó esést mutathat. És a dolog mégis így van. Sine ira et studio; azon higgadsággal, melylyel a meglevő tényeket szokás constálni, ki is kell mondanunk, hogy Budapest megszűnt gabonapiac lenni.

Az összehasonlító statisztikai adatok, melyeket aztán a rüpirat előad, bizonyítják, a rozs termések gátolták ugyan az utóbbi években a kivitel, — de gabonakivitel mégis létezett, csak hogy nem Budapestről, hanem Győről, Szegedről, Temesvárról stb.; Budapestről az egész 1873-ik év folyamában összesen 73,000 mázsa buza vitetett ki. Nemcsak Odessa, Bécs, hanem a kis Győr is tulajdonított fővárosunkat. A hanyatlást eléggé föltüntetik a következő számok: 1865-ben Budapest egész gabonakivitele 3 millió mázsa volt, s folyton emelkedve, 1868-ban 8³/₄ milliót ért; azóta ismét folyton hanyatlott, s végre tavaly már csak kevéssel haladta meg az 1 milliót mázsát.

A hivatalos statisztikai közlemények szerint Magyarország gabonakivitele az 1867. és 1871-ki quinquenniumban 49 és 78 millió mázsa között ingadozott. Az egész ország gabonakivitele azonban távol sem tünteti föl a következetes csökkenés képét, hanem föl- és letűnedező, majd emelkedő, majd süllyedő, miglen a pesti kivitel ezen ingadozásoktól kevéssé érintett lemenő utját ijesztő következetességgel folytatja s így évről-évre süllyedve, a végpusztulás képét tünteti föl. Itéljen maga az olvasó a következő számokból.

Az egész ország gabonakiv.	Pesté ugyanakkor
1865. 21.700,000 vámmázsa	3.000,000 vámmázsa
1866. 25.000,000 "	3.200,000 "
1867. 61.400,000 "	5.800,000 "
1868. 78.000,000 "	8.700,000 "
1869. 49.600,000 "	4.000,000 "
1870. 74.000,000 "	2.200,000 "
1871. 71.800,000 "	2.000,000 "

Ha azt számítjuk, az összes kivitelnek minő része lett a főváros által közvetítve, az eredmény a következő: 1865-re 9³/₄ százalék, 1866-ra 12¹/₄ százalék, 1867-re 9¹/₄ százalék; 1868-ra 10¹/₄ százalék, 1869-re 8³/₄ százalék, 1870-re 3 százalék, 1871-re¹/₄ százalék, és 1872. és 1873-ra bizonyára még kevesebb, mely évekről azonban a magyar kereskedelmi forgalom adatai még nincsenek közléte.

Egész határozottsággal mondhatjuk e szerint:

1. hogy Pest gabonakivitelének gyors süllyedése nem egyedül a rozs termésnek tulajdonítandó, 2. hogy a relative is, az arányosítva az egész ország kiviteléhez, szintén alábbszállt, 3. hogy még azon években is, melyekben Magyarország összkivitele emelkedett, Pesté következetesen hanyatlott.

Ily szomorú tényekkel szemben valóban Szentkirályi Mór ur indítványát a legmelegebben kell pártolnunk; mert hisz Budapest kereskedelme főleg gabonakereskedés, s mert Budapest kereskedése csaknem egyet jelent az országgal: egy fontos, felette fontos országos misére-vel állunk szemben.

A IX-es albizottság jelentése a 21-es bizottsághoz.

(Folytatás.)

Bor- és husadó.

A bor-adóra nézve az albizottság azon nézetét fejezi ki, hogy a boradó a jelen alapokon is az adóterteleknek minden emelése nélkül is a kezelésnek, különösen a kivételnek a visszaélések meggátolására irányított czél szerinti szabályozása által bizonyos jövedelem-többletet eredményezhetne.

A miniszterium fölhívandó lenne, hogy a boradónak részrehajlatlan kivétele czéljából az eljárási szabályoknak módosítására tegyen annak idején előterjesztéseket főleg oly irányban, hogy a borfogyasztás mennyiségének meghatározásánál, oly mód állapítsák meg, mely, a midőn a kinestári közegek önkényes eljárását kizárja, lehetőleg biztosítékot nyújtson a kinestarra nézve s a fogyasztási adó helyes megállapítására azon esetekben is, midőn ez a kinestár megrövidítése nélkül egyezkedés vagy kibérlés nélkül mindkét félre nézve megnyugtató módon nem történhetik meg.

Ezen kívül átvizsgálandók és módosítandók lennének a jelenleg érvényben álló szabályok a boradó kivétele alul megengedett kivételekre és a községetek jelenleg illető százalékos tértvényekre vonatkozólag is oly irányban, hogy az államkinestár érdekei megóvassanak és a kinestár jövedelme ez uton is fokoztassék.

Ezen intézkedések hatása, tekintettel a jelenleg fennálló szerződésekre is nagyon magasra alig becsülhető alapon; mindazáltal 1875-re ez uton teljes valószínűséggel felvehető 200,000 ft, 1876-ra 300,000 ft, 1877-re 400,000 ft jövedelmi többlet.

A bélyeg

bevételei 1875-re 6.600,000 ft vannak felvéve: Nincs adóem, mely aránylag többlet jövedelmezhetne, ha a törvényi rendeletei pontosan megtartatnának, mint a bélyeg adó.

Egy helyes igazságos alapokra fektetett és a törvény kijátszásokat lehetőleg megakadályozó bélyegadó-törvényről a bélyeg-jövedelem jelentékeny emelkedését várja az albizottság.

A miniszterium felhívandó lenne tehát arra, hogy egy világosabb, érthetőbb és könnyebben kezelhető új bélyeg-törvényt terjeszzen elő a mely a törvényi kijátszását lehetőleg meggátolja és mely a bélyeg adó-terteleket a peres eljárásra vonatkozólag, mint egyéb részeiben a jelenleg fennálló törvénynél helyesebben és igazságosabban alkalmazza.

Miután a bélyegből korántsem folyik be azon jövedelem, amelyet ezenadónemnek a ma fennálló törvény alapján is biztosan hoznia kellene ha a fennálló rendeletek elleni visszaélések oly gyakoriak nem lennének; azon

esetre, ha az új bélyeg-törvény meghozatala hosszabb időt venne igénybe, addig is, míg az létre jöhet, folyó törvényes rendszabályok lesznek a jövedelem fokozása czéljából életbe léptetendők, a melyek főleg a számláknál, nyugtáknál és azon okiratoknál, melyeknél a bélyeg utólagos felragasztása és átírása lehetséges, addig elkövetett nagy visszaéléseket inkább meggátolni képes és a törvény fennálló rendeleteinek gyakori kijátszását lehetőleg megszüntessék. A bélyegből ezen rendszabályok folytán az albizottság következő jövedelmi többleteket várja: 1875 500.000, 1876 1.000.000, 1877 1.500.000 ft.

A jogilletékekre nézve is a bélyeg és illeték-törvénynek mielőbbi teljes átalakítása és egy új, világos könnyen kezelhető és a viszonyokhoz mért illeték-törvénynek mielőbbi meghozatala nagy szükségét képez, ennek előterjesztésére lenne a miniszterium felhívandó.

A díjakra nézve a fennálló szabályok is átvizsgálandók és módosítandók főleg azon irányban, hogy a kegyadományozások és ezimék utáni díjak lehetőleg emeltessenek.

Dohány-jövedék.

A dohány-jövedéknek jövedelme is fokozható lenne bizonyos intézkedések hatása alatt, így a dohányárak mérsékelt emelése által és pedig a mennyiben a vámterület közösségénél fogva az osztrák kormányval való egyező eljárás szükséges azzal egyetértőleg követett eljárás mellett. Ezen mérsékelt emelésnél szem elől nem szabad tévesztetni azt, hogy az azok emelése a fogyasztást ne csökkentse. Ennél azonban sokkal nagyobb mérvben melnék a dohányjövédékek jövedelmét oly intézkedések, melyek a csempészet megakadályozására, az eddigieknél sikeresebben hatni lennének képesek; ez irányban az ellenőrzésnek pontosabbá és hatályosabbá tételére nézve kérehetna, ha a termelési területek a termelés érdekében szemmel tartása mellett lehetőleg tömörösítettnek és zártakká tételnek és ha a felelősség a csempészet elkövetőin és az abban közreműködőkön kívül azon tisztviselőkre és községi elöljárókra is kiterjesztetik, akik a dohányjövédékre nézve fennálló törvényes szabályok megsértését lehetőleg meg nem akadályozzák vagy meg nem torolják. A büntetéseknek a vétséghez mért a mainál kevésbé szigorú és e végrehajtást inkább biztosító megállapítása és szabályozása, sőt bizonyos esetekben a jelenlegi pénzbüntetésnek fogsági büntetésre átalakítása is sikerrel hatna közre a csempészet megakadályozására.

Ezen intézkedések által remélhetőleg jelentékeny jövedelmi többlet lesz elérhető.

Ezt hozzávetőleg 1875-re 800,000, 1876-ra 800,000, 1877-re 800,000 ft-ra becsüli az albizottság.

Az államvasutakról az albizottság előadta nézeteit a közlekedési társzálal itt csak fölemlíti, hogy azon előadottak folytán 1875-re a miniszter által előirányzott mértékhez képest 500,000 forinttal emelkednék az államvasutak tiszta jövedelme 1876-ra 1 millió, 1877-re 1 millió 500,000 frttal.

(Folyt. követ.)

Külföld.

Budapest, ápril 14.

Franciaország. Az „Agence Havas“ következő jegyzéket közli:

„A lapok egy belga lap után oly alkudozásokról beszélnek, melyek a köztársaság elnöke s a balközép némely tagjai közt folytatólna. Ertesüléseink nem erősítik meg a kérdéses lépést. Lehet ugyan, hogy e vagy amaz elnöki elfogadásnál a politika képezze a beszélgetések tárgyát, a tábornagy s az ezen színezetű követek közt; de ez esetben az elnök csak ama nyilatkozatokat ismételhette, melyeket már több ízben tett, t. i. hogy ő csupán az országgal szemben vállalt kötelezettséget, hogy ő híven megtartandja a kötelezettséget, s hogy el van tőkélve véglegesen szervezni kormányát a conservatívek s az összes pártokbeli mérsékelték segítségével.“

„A Journal Officiel“ 9-ről ezt írja:

„A kormány Noumeából ápril 2-ről és Sydneyből ápril 8-ról két sürgönyököt kapott, három, egyszerű deportációra ítélt s három erődített helyre való deportációra ítélt egyen megszökése tárgyában, kik közt vannak Rochefort, Groussot, Jonide és Baillere. A sürgönyök nem jelölik ki a hátralevő két egyén neveit. Ezen elítéltek egy Noumeából Ausztrália felé indult angol hajón menekültek és Sydneybe érkeztek. Ugyanezen tudósítás érkezett ma reggel Londonból, mely az angol kormány által a londoni francia követséggel közöltetett. Uj-Caledonia kormányzója a megszökés perében köruton lévén, vizsdatértevel szigorú vizsgálatot indított meg. A katonai bíróság előtt áll az ügy. Az elterjedt legelső hírek folytán a tengerészeti miniszter egy tábornokot bízott meg, hogy Uj-Caledoniába menjen, a szükséges teljhatalommal azon intézkedések megtétele végett, melyet egy ily fontos tény látszik megkívánni. A kormánybiztos a f. hó 14-diki postahajóval fog elindulni.“

Az állandó bizottmány 9-iki ülésében Broglie hg kijelenté, hogy a kormány nem volt köteles a bizottmányt értesíteni az Algirbani ostromállapot kihirdetéséről, mivel Algir gyarmat. A törvény csupán akkor kötelez a kormányt a bizottmány értesítésére, midőn az ostromállapot egy francia megyében hirdettetik ki. Mindazáltal ő tiszteleti indokokból értesíteni akarta a bizottmányt ezen tényről. Szerinte ama kihágások, melyeket az algiri lapok követtek el, veszélyezteték Algir biztonságát, és Chanzy tábornok, a gyarmat kormányzó-ságra kinevezetése óta minden két hétben oly jelentéseket küldött, melyekben az ostromállapot kihirdetését sürgette. Nem volt lehetséges a lapok féktelenségét megszüntetni, mivel az esküdtészek rendszeresen fölmenté a kihágókat.

Heves vita után, Chanzy tábornok rendeletének törvényszerűsége fölött az ügy minden határozat hozatala nélkül abbanhagyott. Dukuing baloldali tag kérdé, ha vajjon igaz-e, hogy a pápa maga kívánta az „Ore-noque“ francia gőzösnek Civita-Vecchiából eltávolítását?

Broglie herceg azt válaszolá, hogy a kormány e tárgyban semmiféle értesítést sem kapott.

Spanyolország. Don Carlos Serrano egységű ajánlatait határozottan visszautasította. Tristany és Saballs carlista tábornokok Vich városánál egyesültek. Serrano és azon hatalmak, melyek őt segítik, arannyal szerelnék bevenni Abantot, vesztegetésre kiküldött ügynökeit azonban a carlista fővezér agyonlövötte. Csak magát Lizarraga tábornokot három millióval akarták megvesztegetni; Lizarraga azonban a csábító küldönczöt elfogatta s minden teketória nélkül agyonlövötte.

Németország. A képviselőház, minthogy nem volt határozatképes, elnapolta magát. A közelebbi ülés alkalmassal e hó 27-kén lesz. — A „Nordd. Ztg.“ közli azon utasításokat, melyeket Bismarck hg küldött Arnim követnek, a concilium kérdésére vonatkozólag. Azok 1869. május 26-ról, 1870. január 5-ről és márczius 15-ről vannak keltezve. Az első nem helyesli Arnim azon javaslatát, hogy Német- és Poroszország külön követek által képviseltesék magukat a conciliumon.

A második kinyilatkoztatja, hogy most már egyéb nem lehetséges, mint a német püspökök erkölcsi támogatásának fölbátorítása. A harmadik fejtegeti a német és ausztriai püspököknek a concilium ügyrendje elleni tiltakozását, és kinyilatkoztatja, hogy a kormánynak kötelezősége, a saját állásuk és érdekeik iránti védelmet magukra a püspökökre bízni; a kormány csak annyit ígérhet, hogy jogaik oltalmában gyámolítani fogja őket, amennyiben a kormány csak azon határig mehet e kérdésben, a meddig maguk a püspökök.

A birodalmi gyűlés megkezdé a katonai törvény tárgyalását. Bennigsen terjeszté elő az ismeretes kiegyezési indítványt. A hadügyminiszter, Kamecke, a szövetségi kormányok nevében kinyilatkozta, hogy azok elfogadják Bennigsen módosítványát. A viták folytatása elnapoltatott, kilencz képviselő, kik aláírták a Bennigsen-féle indítványt, kilépett a haladópartból.

Olaszország. A római „Liberta“ szerint gróf Paar pénteken nyújtá át az ausztriai császár választát a pápai iratra. A nevezett lap szerint a pápa ez alkalomból igen szívélyesen fogadta Paar grófit, és a vaticanban azt határozta, hogy a vallásfelekezeti törvények ellen csak tisztán formális oppositioval lépnek föl.

Különfélék.

Budapest, ápril 14.

(Kinevezések.) A belügyminiszter Radvánszky Ferencet a jövedelmi adó kivétele ellen intézett föllebbezések tárgyalása és eldöntése czéljából a beszerzésbányai m. kir. pénzügyigazgatóság székhelyén alakított fölszámolási bizottság elnökevé, az igazságügyminiszter Schmidt Károly selmezbányai járásbírói irnokot a selmezbányai kir. törvénszékhöz segédtelevkönyvvezetővé, Köves János veszprémi kir. törvénszéki irodatisztát a balaton-fürredi járásbíróshoz aljegyzővé, a nagy-szebeni törvénszékhöz irnokká Haupt Frigyes nagy-szebeni törvénszéki díjas joggyakornokot, a nagy-szebeni járásbíróshoz aljegyzővé Tekontia János új-egyházi járásbírósi irnokot, és a szelstyei járásbíróshoz aljegyzővé Greavu Vazul szerdahelyi járásbírósi irnokot, a budapesti kir. főügyész Prohaska József kiszolgált es. és kir. őrmestert a fumei kir. ügyészség börtönéhez börtönfelügyelővé nevezte ki.

— A király a kosta-rikai köztársaság miniszterresidensévé kinevezett dr. Borchardt Siegfriedet f. hó 9-én külön audientian fogadta, s annak meghitelező iratát átvette. Ugyanezak ő felsége egy tiszteletbeli consulságnak Flórenczben felállítását helybenhagyta és Tuzzi Gyulát ugyanottani fizetésnélküli consullá, a szabályszerű consuli illetékek huzására való joggal nevezte.

— A vallás és közoktatási m. miniszter Schmidt Ágoston kolozsvári lyceumi tanárnak az ottani tudományegyetemnél az újabb mennyiségnyi módszerek előadására magántanárúrá tette képesítését jóváhagyván, nevezet-tet ezen minőségben megerősítette.

— A honvédség köréből. A honvédelmi miniszter Hoffmann János 16. zászlóaljbeli szakaszvezető címzetes őrmestert, 1873. október 1-től számítandó ranggal, szabadságolt állományu hadapróddá nevezte ki, Biedersfeldi Binder Napoleon szabadságolt állományu honvédfőhadnagy, Zsdánszky János szabadságolt állományu honvédfőhadnagy a honvédségben viselt tisztú rangokról a címokról önként leköszönvén, lemondásuk elfogadtatott. Kelebei Nagy Samu szolgálaton kívüli viszonyban lévő honvéd-százados, azon körülményről fogva, miként mint királyi törvénszéki bíró az 1869-ik évi IV-ik törvényezikk 8-ik §-a értelmében katonai címet nem viselhet, honvédtisztú rendfokozatáról leköszönvén, lemondása elfogadtatott. Szentele István szolgálaton kívüli viszonyban lévő honvéd-hadnagy a magyar királyi honvédségben viselt tisztú rangjáról és címéről önként leköszönvén, lemondása elfogadtatott s egyuttal mint egész rokkant a honvédségből elbocsátatott.

— Vésártartási engedélyek. Torontálmegyébe ke-belezzt Uzdi község kérvénye nyomán megengedett, hogy ott évenként május 10—12 és szeptember 12—14. napjain országos és hetenkint szerdán hetivásárok tartathassanak, ugyszintén Pozsonymegyébe kebelezzt Cziffer mezőváros kérvénye nyomán megengedett, hogy ott évenként márczius 19-én és szeptember 29-én újabb országos vásárok tartathassanak.

— A Petőfi-szobor bizottsága folyó hó 16-kán d. u. 3 és fél órakor Izsó Miklós műtermében (öszuteza 10-dik szám alatt) ülést fog tartani. Napirend: Az élet-nagyságu szobor-minta bírálati megsemlélése.

— Az iparos-körben (hatvani-utca, régi postaház) folyó hó 16-dikán este 7 órakor folytatódólag értekezlet tartatik a fővárosi lakbér-szabályok módosítása tárgyában, főtekinettel az üzlethelyiségekre. Az értekezleten nem-tagok is megjelenhetnek.

— Ingyenes előadások az egyetemen. A budapesti egyetem jog- és államtudományi karában a nyári tanszak alatt több tárgyról ingyenes előadások fognak tartatni, melyekre nem egyedül joghallgatók, hanem a tudományok iránt érdeklődő közönség is megjelenhet. E tárgyak következők: Dr. Kautz Gyula nyilvános rendes tanár: a bankügy és közlekedési eszközök nemzetgazdasági elméletéről fog minden esütörtökön délelőtt kilencz-től tizig, továbbá az európai államtudomány és nemzetgazdaságtan újabb irányáról minden kedden délután négytől ötig elő-

adást tartani. Dr. Hajnik Imre „a nők jogállása világtörténelmi fejlődésében“ című előadást hirdet, mely minden szombaton d. u. 3—4 óra közt tartatik. Dr. Schmierer Aladár tanár minden szerdán délelőtt tíz és tizenegy óra közt a börtönügy jelen állásáról, dr. Herczeg Mihály a nyilvános szóbeliségre alapított polgári perrendtartás főbb elveiről, dr. Ságly Gyula az osztrák örökjog elveiről, fog hetenként egy órai előadást tartani.

— **A lipótvárosi basilika** talán egykor mégis föl-építődik. Jelenleg ugyanis már 60,000 frt van évenként biztosítva a templom fölépítésére. A kultuszminiszter ugyanis 20,000 frtot utalványozott az építési munkálatok költségeinek fődézésére; a basilika körüli boltok 30,000 forintot hoznak évenként, a város pedig, mint tudva évi 10,000 forinttal járul a templom fölépítéséhez. Így végre majd csak kiujulnak azok a romok ott a pompás boulevardon.

— **Nemzetközi kiállítás.** A mai hivatalos lap a következő hirdményt teszi közzé: „Franciaország Marseille városban nemzetközi kiállítás rendeztetik mindennemű, újonnan föltalált ipar-, gazdasági és tudományos tárgyakra nézve. A kiállítás folyó évi május hó 15-dikén fog megnyitást, és a folyó év végeig fog tartani. Kiállítási illeték négy négyzetméternyi helyért 10 frank, négy méteren felül minden négyzetméterért újabb 10 frank fizetendő. A kiállítás következő osztályokból fog állani: 1. gazdasági, 2. gazdasági osztály, kísérleti osztályal összekötve, 3. művészeti osztály festmények, szobrok és egyéb műtárgyak számára. A gazdasági osztályban a gőzműről is lesz gondoskodva. A kiállítási bizottság gondoskodik a bérmentesen beküldendő kiállítási tárgyak kicsomagolásáról, fölállításáról és a kiállítási időtartam lejártával az újbóli becsomagolásról, csomagonként fizetendő 8 frankért; hasonlóképp gondoskodik kiállítási tárgy-kezeléséről, állványokról stb. a lehető legjutányosabb árakon; végre az illeték beküldő kívánására gondoskodik képviselőiről, 2 frank napidíj mellett. A kiállítás ezégek képviselői a bizottság közvetlen ellenőrködése és följegyzete alatt fognak állani. A kiállítás alkalmával ott helyben eladott kiállítási tárgyak után 2% közvetítési díj fizetendő a bizottság pénztárába. Az ezen kiállításban résztvevni óhajtok a kiállítási bizottságnál jelentkezzenek. A bizottság ezime, a hová a jelentkezések intézendők: „A Monsieur le Directeur général de l'Exposition Internationale au Chateau des fleurs. Marseille.“ A jelentkezési levélben megnevezendő a kiállításra szánt tárgy; továbbá meghatározandó, hány négyzetméter helyre tartandó meg számára, a helyiségi díj hozzácsatolása mellett. — A tárgyak beküldésének határideje folyó évi május hó 10-ke. A kiállítandó tárgyak névsora a nevezetesebb francia és más külföldi lapokban közzé fog tétetni. Kitérítési jutalmak: tíz nagy díj, és több mint 600 elismerési érem, aranyból, ezüstből és bronzból.

— **Változatos és gazdag tartalommal** jelent meg a „Történelmi Lapok“ 2-ik száma. Tartalmából felemlítjük: 1. Ids. Czegei Wass György naplója (II. közlemény.) 2. Oklevelek I. 1337. II. 1486-ból. 3. Erdélyi levelek Kazinczy Ferencztől (II. közlemény.) 4. Kossuth L. naplója (II. közlemény.) 5. Petőfi Sándor a magyar irodalomban, Szinyei Józseftől. 6. A zsidói levéltár irodalmi kincsei: a) Kölesei levele (1832.) b) Kossuth levele (1833.) c) Deák Ferenc levele (1836.) 7. Rédei Julia levele fogságban levő férjéhez. 8. Könyvészeti adatok. Erdély irodalomtörténetéhez. (Csuda Miklós) Eötvös Lajostól. 9. A székely történeti pályadíj közgyűlése. 10. Apróságok, hírek, egy adoma Petőfi életéhez. — Előfizetési ára félre 6 frt, egész évre 12 frt. Az előfizetési összegek a „Történelmi Lapok“ szerkesztőségéhez utasítandók Kolozsvárra, nagy-piac, gr. Teleky Domonkos-ház.

— **A mérsárosokra** a városi tanács végre valahára rá akar ijeszteni. Mindenki tudja, mily arkádiai szabadságuk volt eddig a mérsárosoknak, kik minden ellenőrzés nélkül itétek a husmérés mesterségét, s daczára annak, hogy par excellence marhatenyű szék államban lakunk, s a continensen Bécs után mégis legdrágább áron fogyasztjuk a lehető legrosszabb húst. A tanács ha a hus drágaságán nem is segíthet, legalább határt akar szabni a mérsárosok önkénykedésének s legközelebb hozott határozatában megállapítja, hogy egy fontra csak két lat, két fontra öt, háromra nyolc, négyre tizenkét s minden további fontra csak három lat esontot szabad mérni. Most tehát megvan a rendszabály, csak ellenőrizni kell s minden visszaélést bejelenteni a kerületi vásárigazgatóságnál. Akit ezután megcsalnak, az maga hagyja megcsalni magát.

— **Két trichin-est** fordult elő a napokban a fővárosban, s az illető betegeket a Rókus-kórházban igen sok orvos látogatta. F. hó 10-dikén ugyanis egy fiatal szolgálat hozta a Rókus-kórházba, kinek betegségei jelenségei dr. Bakody orvost, ki néhány év előtt Halberstadtban tanulmányozta a nagy trichin-járványt, arra bírták, hogy a trichinek általi infekció esete főleg ön. A betegnek megkérdezte, vajjon evett-e sertéshúst, azt felelte, hogy néhány nappal ezelőtt, t. i. husvéthétfőn, Bittner A. cipészlegényel együtt salámit evett. Az egészségrendőri tekintetből igen fontos eset folytán Bakody tanár ur, segéde és a másodortos kíséretében fölkereste Bittnernek a leány által megnevezett lakását, kiről gazdája (cipész a király gőzmalomban, Budán) azt állítja, hogy szintén beteg és a kórházban fekszik. Bittner megvizsgálása után ugyanazon jelenségekre akadtak a minőket a leányon észlelték s ez által az előbb csak valószínűnek mondott diagnosis egészen bizonyosnak tűnt föl. (Mindkét beteg jelenleg a Rókus-kórházban fekszik, a másikat Gebhart tanár kezeli s a legnagyobb mértékben fölkelte az orvosok érdeklődését. Minthogy azonban a dr. Bakody által tett csipetkezés nem tüntetett elő trichineket, dr. Kovács első orvos által egy darabka izom vágatott ki, melyben dr. Bakody ma már trichineket constatált. A talált állatok csekély száma megmagyarázza mindkét beteg esetének gyors és kedvező lefolyását. A városi főorvos, dr. Patraban, már megtekinté mindkét esetet.

— **Szamar alapítvány.** Ne tessék nevetni, írja a „Nemere“. A dolog egészen komoly. Zilahon történt a

Szilágyságban. Ott igen sok szegény ember keresi kenyérét jámbor erkölcsi szamarak által exequál fuvarozással. E helyi szokás egy nagylelkű Maccenása halt meg közelebbről, hagyván végrendeletileg a ref. ecclesiának 200 frtot, oly rendelkezéssel, hogy a kívánsága szerint, számaralapítványnak keresztelt Büsszgeből évenként egy becsületes, szegény házasulandó ifju nyerhessen 5 százalékos kölcsönt két számar megszerezhetésére.

— **Rövid hírek.** Ismét esőzés állott be ma reggel, s egész délelőtt ugyancsak hatalmasan esett; mivel pedig a mai esőzés országosnak látszik, azon vidékek is kikapják belőle a magukét, melyeknek a mult heti esőből nem jutott; a gazdák ez idei tavasz ellen, az esőhiány alapján, ugyancsak nem emelhetnek panaszt; s csak sok ne legyen, a jóból mint a mult évben — Fábry János gépészség, a nagyfalói erdőben (Szabolcsmegye) pisztolyal akart véget vetni életének. De a gyöngye tölts és kis golyó mindössze az orr felső csontjait rongcolta szét. Ekkor a 19 éves ifju a Tiszába ugrott, itt azonban kihúszódva, egyet uszott, partra szállt, s önére jött ment be Nagyfaluba, honnan gyógykezelés végett rokonaihoz Rakomazra szállított. — A fővárosban a lefolyt évben 189 kisebb nagyobb tüzesetnél voltak elfoglalva tűzoltóink. Nagyobb tüzeset volt hét, tetőtűz tizenkilenc, bolti tűz négy, pinczetűz tizenegy, szobatűz huszonöt, kisebb vagy kemény tűz 88, szalma vagy szemétgács nyolc, színházaknál kettő, stb. Az összes biztosított összeg tett: 3.557,842 frtot; a bevallott kár, vagyis a kért kárpótlás összege tett 2.221,916 frt 25 krt. A biztosító társulatok által valóssággal megtérített összeg tett 1.763,667 frt 62 kr. — Rosz árlejtési eredmény. Az ó-budai kőporbányáért eddig 302 frt bér fizetett, a mai árlejtésen azonban csak egy ajánlattevő jelentkezett, ez is 100 frtot ígért. — A főváros ez évi költségvetését a tanács tegnap kezdte tárgyalni és ma folytatja a tárgyalást. A tegnapi tárgyalásnál a szükségeslet rovatot 13 ezer frttal toldotta meg, többi közt az I. kerület utczáinak tisztítására az eredeti előirányzatnál 3 ezer frttal többet irányzott elő. — „blonde Leni“ név alatt ismert gyümölcsárúsné, ki mult évben meghalt, a városi fi- és leányárvalházakra 1000—1000 frtot hagyományozott. — A Lipót-városi kerületi esküdtek a leküszönt Matiz Pál helyébe Bachmayer Györgyöt javasolják kerületi előjárónak választani. — A fővárosi közmunkatanácsnak a városi törvényhatóság már régebben egy 150 ezer frtnyi kölcsönt szavazott meg, mely a főváros kölcsön-pénzéből ma folyóvá is tétetett. — A vadászati jogot a budai hegyekre nézve egy társulat késznek nyilatkozik 700 frttól 1875 év végeig bére venni; sőt 1090 frt évi bért is kész megadni, ha hat évre kapja meg e jogot. A gazdasági bizottság elvben elfogadta a bérbeadás és az említett ajánlat megvizsgálására albizottságot küldött ki. Pesten a vadászati jog már bére van adva, az illető szerződés 1875. végével jár le. — Szapáry Géza gróf, a fumei kormányzó neje Fiumében megegyesletet alapított, melynek czélja a munkaképtelen szegények és betegek istápolása. — Almásy Tasziló gróf f. hó 7-dikén vezette oltárhoz Fiath Anna báró kisasszonyt, b. Fiath Ferenc leányát. — A Tisza mint Szolnokról írják, a marmarosi hó-olvadás következtében áradásnak indult; kiöntéstől azonban nem kellett tartani. — A Mihály „erzbruderschaft“ mult vasárnapon Bécsben ülést tartott, melyen számos kath. főbeszédet tartottak egyházi ügyekről s az értekezlet azzal ért véget, hogy megéljenzték az uralkodót.

Nemzeti színház. Szerda, ápril 15. „Alfonz ur“. Vigjáték 3 fölvonásban.

Táviratok.

Berlin, ápril 13. A „Nordd. Allg. Ztg.“ szerint a birodalmi kancellár jobban van, a mennyiben szobeli tárgyalásokban részt és az ügyletekről tudomást vehet; szobát azonban a legközelebbi időben nem fogja elhagyni.

Alexándria, ápril 12. Az egyiptomi kormány három százalékos consolidált vissza nem fizethető nemzeti kölcsönt kötött 8 millió font sterling erejéig, mely pari árfolyamon bocsátott ki és benszülöttek által teljesen aláíratott.

Közgazdaság.

Budapest, ápril 14.

A **kisbirtokosok hitelintézete.** A mint értesültünk, gr. Festetics Pál érdektársai a „magyar kisbirtokosok országos földhitelegyesülete“ című szövetséget alapítására vonatkozó alapszabályokat illetékes helyen megerősítés végett benyújták. Ezen egyesület czélja: a földmivelés emelése tekintetéből a kisebb, fekvő földbirtokot egyesületi uton a kölcsönösség és egyetemleges jótállás alapján biztos hitelképességre emelni, saját tőkekepzés és idegen tőkék fölvétele által a mezőgazdaság vezetésére és beruházására szükséges tőkéket saját tagjai részére megszerezni, minek elérésére Budapest központi intézet, vidéken pedig az önszegély elvén fektetett mezőgazdasági előlegek lettek alapítottak. Alapítók azon hazafiak, községek és egyéb erkölcsi testületek, melyek az egyesület létesítése, illetőleg fönlállása és biztonságának szilárdítása czéljából a központ tartalékalapja képezésére, illetőleg növelésére alapítványt tettek és azt készpénzben vagy kötvényben biztosították. Egyes alapítvány öt száz forintból áll. Az egyesület forgalmi tőkéje képezetik, a) a készpénzben bezett alapítványi tőkéből, b) az ezenkívül képezett tartalékalapból; c) a netalán az országos alapból a tartalék gyarapítására engedélyezett összszegből, d) az egyesületnél hosszabb időre gyümölcsözőleg elhelyezett tőkékből, e) a folyószámlákon kamatozó pénztári jegyekre és betéti könyvekre elfogadott pénzbetételekből, f) a kibocsátandó záloglevelek eladási árából, g)

a pénztári készletnek hasznható elhelyezése folytán nyert kamatok és illetekekből és h) a szövetségi egyletektől befolyó tőke-feleslegekből.

A **„Tisza“ biztosító s jelzálog-bank** bíráló bizottsága és választmánya, legközelebb tartott ülésében a biztosítási tüzletágaknak erélylyel folytatását újból elrendelte; vezérigazgatóul Herman Józsefet megválasztotta. Eszerint az ellenkező kedvezőtlen hírek alaptalanok voltak. Ellenben a tetteg szünetelt jelzálog-üzletet beállította. Az üzleti mérleg a lefolyt másfél évről 150,000 frt körüli hiányt mutat; de ebben a díjtartalékok is befoglatlanak. Az intézet közgyűlése május 18-kán délelőtt 9 órakor lesz Debreczen városházának nagy tanácstermében.

A **Spring-Balance önlevágó aratógépről** következő sorokat küldték be hozzánk: Hornsby különben is előnyösen ismert és magyarországon elterjedt arató gépeit folyton javítani igyekezik. Egy ily javítást képvisel a Spring-Balance“ új aratógép, mely ez idén először hozatik forgalomba. Ezen arató gépen eszközölt javítások számos tapasztalat és combination alapulnak, és ezek lényege abban áll, hogy az egész gép és a kocsisülése egy rugó vagy ruganyos egyensúlyozón (Spring-Balance) nyugszik, miáltal a gépnek mindazon előnyök biztosítvák, melyekkel egy ruganyokon nyugvó hintó bír, nevezetesen, hogy a gépen ülő kocsis, de különösen maga a gép, az oly annyira káros rázkódások és lökésektől teljesen megvanak óva. Ezen — más arató gépnél eddig még nem alkalmazott találmány szabadalmazott. Az új gép továbbá úgy van elrendezve, hogy az egész gép egyensúlya az utazó keréken nyugszik és sem a rud, sem a gépkerek fölöslegesen nem terhelhetik. A lerakó készülék elrendezése igen fontos. Véleményünk szerint elkerülhetlen, hogy a lerakó készülék közvetlen fogaskerekek által hajtassék. A legújabb időben fölkapott combinált kétkerékű aratógépeknél a lerakó készülék hajtása lánczok segítségével történik, mi szerintünk gyakran munkamegszakításokra adhat okot. Tudvalévő dolog, és a combinált aratógépek ellen szól, hogy a fivágáshoz rövidebb sín és a metsző készülék gyorsabb mozgása szükséges. Ezen hátrány az új gépnél elő nem fordul, egyesítése ez a Hornsby-féle „Governor“ és „Progress“ aratók előnyeinek, hozzáadván az „Advance“ gép jeles metszőkéseit. A gép súlyára és könnyű járására kétféle figyelmet fordított, és az jelen szerkezetében már könnyű talajon való aratásra is igen alkalmas. A gép sulya kilencz mázsa, mi a gép szolid szerkezete mellett soknak épen nem mondható. Könnyűségére nézve a könnyebb amerikai gépekkel versenyeznek. Ara a gépek két metszőkészülékkel Budapesten 38 l Bécsben 37 és fél. Megtekinthető Fehér Miklósnál, állói ut, a köztelken. — Véleményünk szerint egy arató-gép értékének megítélésére nem elég egy rövid pár heti arató idény, erre több év volna szükséges. Csak bizonyos hosszabb idő után hozhatunk ítéletet a gép egyes részeinek elhasznátsága fölött. A Hornsby-féle rögzített aratógépek, a „Governor“ és „Progress“ hat évi használat után még mindig jóknak és épeknek bizonyultak, annál inkább várható ez a ruganyos egyensúlyozóval ellátott új aratógéptől, mely a gépet olyannyira pusztító káros lökések és rázkódásoknak nem lesz annyira kitéve mint az eddigi gépek voltak.

A **nyitrai hitelbank** egyesülése a nyitrai kereskedelmi és hitelintézettel még nem jött teljesen létre. A mint a „P. Ll.“-nak jelentik, hogy rendű nehézség fordul elő. Valóban kívánatos volna, ha e nehézségek mi hamarabb elmúlnának, s az egyesülés kimondatnék véglegesen.

A **sóbányajegyek** kanatlába e hó 20-ikával csakugyan alá fog szállítani. A hat havi lejáratú kibocsátandó salinajegyek után ugyanis 4 és fél százalékos fogynak fizetni, a 4 havi lejáratú osztrák kincstári (egyéb-iránt nem közös ellenőrzés alá tartozó) utalványok után pedig 4 százalékos. A bécsi tőzsdén soká tartotta magát a hír, hogy az osztrák nemzeti bank utóbbi heti gyűlésén a bankláb leszállítását elhatározta. E hír azonban, mint tudjuk, alaptalannak bizonyult.

A **közös aktivákról** azon hír terjedt el a lapokban, hogy elköltettek. Mint hitelen értesültünk e hír alaptalan. Ez aktivák egy része még osztatlan s így el sem költethetett, más részét már bírja a magyar kormány, de az sem költetett el. — Egyébíránt a pénzügyminiszter ezt a kérdést is most tanulmányozza s annak idején az országgyűlésen nyilatkozni fog róla.

A **Seyemtenyésztes a börtönben.** Mint a Föld. Erd. írja, a szegszárdi törvényszék börtönében a rabok a seymtenyésztest mult évben nagyban kísértették meg; a tenyésztes 6 lat selyemhernyótojással kezdetett meg; a tenyészde berendezése mintaszerűnek mondható, s a hernyók etetése, tisztítása és gondozása Csapó János börtönfőfelügyelő szorgalma következtében mi kívánni valót sem hagyott hátra. A hernyók igen egészségesek voltak eleinte, s a legszebb reményekre jogosítottak; de életük utolsó szakában legnagyobb részben a renyhékör folytán elhulltak, úgy hogy csak 17 font gubó nyeretett, mi igen csekély eredménynek mondható. Az elhullás okát abban keresik, hogy a hernyók tápláléka az eperfafelevél zsákokban szállított az országút szélén álló fákról; a levelek ennek folytán erjedésbe jövnék, a baj az erjedt levelek éivezésének tulajdonítatik.

A **budapesti gabna- és értéktőzsdéről,** ápril 14. Gabnában gyöngye üzlet volt, tőzsdé lanyhább mint tegnap, forgalom szük korlátok közt mozgott. Eladattak: vasuti kölcsön 93, magyar hitel 143—142.25, anglo 30.50—29.50, munitcz. 27.75—27.25, takarékok és hitel 49.75, pesti közuti 288-jával kínálva, egyleti bank 38-jával fizetve, budapesti fővárosi 159 forintjával zárva, első hazai 2310—2320 frtjával vásárolva. Valuták valamivel lanyhábbak, 20 frankos arany 8.94, császári arany 5.26, tallér 166 és fél.

Felelős szerkesztő: **Huszár Imre.**
Segéd szerkesztő: **Dr. Kakuja Gyula.**

H I R D E T É S.

Az első magyar általános biztosító-társaság.

Tizenhatodik évi zárszámlája 1873-ki január 1-től december 31-ig.

Vagyonkimutatás 1873. évi december 31-én.

Bevétel:		frt	kr	frt	kr	Vagyon:		frt	kr	Teher:		frt	kr	
1. Az 1872. évből áthozott díjtartalék		3.469,468	—			1. A részvényesek letét-kötelezvényei a részvényalaptőke 70%-áról		2.205,000	—	1. Alaptőke 3000 részvény után a 1050		3.150,000	—	
2. Levonva az 1872. évi viszontbiztosítási díjáhozátért		986,693	81			2. A központi s főügynökségi irodákban levő tűzmentes pénztárszék-rények		6,000	—	2. Nyereség - tartalék-tőke		500,000	—	
3. Marad 1873. évi díjtartalék-áthozat		2.482,774	19			3. Különféle pénztárszék-nél elhelyezett tőkepénzek folyó kamataikkal		272,910	33	3. Jégbiztosítási segéd-tőke		200,000	—	
4. Az 1873. évben 614.651,596 frt 36 kr biztosított érték utáni tűz-, szállítvány- és jégbiztosítási díjak		5.164,332	02	7.047,106	21	4. Értékpapírok a december 31-ki árfolyam szerint, folyó kamataikkal		1.088,319	42	4. Külön pénzalap		528,918	09	
5. Az 1872. évből fennmaradt tartalék függőben volt kárókért					153,957	71	5. Hitelzálogi s lombard kölcsönök		453,259	06	5. Díjtartalék a következő évekre		3.618,633	29
6. Házjövedelem s különféle kamatbevételek		105,781	92		184,022	29	6. Leszámitolt váltók		333,150	98	6. Tartalék függő károokra		192,345	57
7. Értékpapírok után beváltott szelvények		78,240	37		7.985,086	21	7. A társaság házaai az Erzsébet téren		422,458	50	7. Nyugdíjalap a társaság tisztviselői számára		174,269	82
Kiadás:							8. A társasági épület a Dunaparton		953,186	33	8. Az 1874. évből átvitt váltó és lombardkamatok		4,161	30
1. Tűz-, szállítvány- és jégbiztosítási viszontbiztosítások és törlesztések		1.806,883	54				9. Díjkötelezvények a több évi biztosítások után s díjváltók		1.784,942	26	9. Különféle hitelezők		185,448	88
2. Tűz-, szállítvány- és jégbiztosítási viszontbiztosított részletek levonása után		2.006,276	12				10. Pénzkészlet a képviselő-ségeknél s maradványok a főügynökségek- és társaságoknál		1.585,278	15	10. Életbiztosítási vagyon		842,929	34
3. Függőben levő kárókért tartalékban		192,345	57				11. Viszontbiztosítási díjtartalék		1.059,154	01	11. A magyar akadémiánál statisztikai és nemzetgazdasági czélokra tett alapítvány részlete		3,919	71
4. Jutalékok, tisztifizetések, nyomtatványok, postabérek, utiköltségek, üzleti általános költségek és irodai felzerelés		868,315	61				12. Központi pénzkészlet		178,967	39	12. A viszontbiztosítási intézetek részén a több évi biztosításoknál levő díjkötelezvények s díjváltók után		466,429	46
5. A tartalék- s segéd-tőkének, valamint a külön pénzalapnak 5% kamatozása		56,135	63							13. Az előbbi évekről eddig fel nem vett osztalékok		2,941	50	
6. A folyó kockázatok fedezésére a későbbi évekre átvitt díjtartalékért		3.618,633	29							14. Igazgatósági járuléka az 1873. évre		50,974	25	
7. Levonva a megfelelő viszontbiztosítási díjtartalék áthozat		1.059,154	01							15. Tisztviselői járuléka az 1873. évre		22,655	22	
		2.559,479	28	7.489,435	75					16. Osztalék 3000 részvény után a 153 frt		399,000	—	
Brutto-nyereség												399,000	—	
8. Igazgatósági járuléka 9%		44,608	54									10.342,626	43	
9. Tisztviselői " 4%		19,826	02											
10. A külön pénzalapnak 10%		49,565	05											
11. A tisztviselők nyugdíjalapjának 1%		4,956	50											
		118,956	11											
Tiszta nyereség														
Az életbiztosítási osztály által kimutatott nyereség														
Tiszta nyereség														
Felosztás:														
1. Osztalék 3000 részvény után 133 frtjával		399,000	—											
2. A külön pénzalaphoz csatolt töredék		504	81											
		399,504	81											
Társasági vagyon:														
1. Alaptőke 3000 részvény után		3.150,000	frt — kr.											
2. Összes tartalékalapok		5.158,433	frt 08 kr.											
		8.308,433	frt 08 kr.											

Az életbiztosítási osztály

Tizenegyedik évi zárszámlája 1873-ki január 1-től december 31-ig.

Vagyonkimutatás 1873. évi december 31-én.

Bevétel:		frt	kr	frt	kr	Vagyon:		frt	kr	Teher:		frt	kr
1. A múlt évből áthozott díjtartalék				3.901,838	77	1. Szerzési jutalékok az 1874—1876. éveket illetőleg		69,537	10	1. Előleges díjak az 1874—1879. évekre		590	38
2. Befolyt díjak: ez évben kiállított kötvények után az előbbi években kiállított kötvények után		114,676	66			2. Pesti magyar kereskedelmi bank 6%-os záloglevelei		1.093,153	01	2. Kiházasítási tőkék nyeresége, 1874—1895. éveket illetőleg		84,073	78
3. Irásilletékek		984,825	64			3. Magyar vasuti kölcsön-kötelezvények		876,721	92	3. Fel nem vett nyereségek 1872. évről		267	79
4. Visszalépett felek után lejárt foglalók		11,124	12			4. Magyar földhitelintézet 6%-os jövedékjegyei		17,769	50	4. Díjleszállításokra vonatkozó nyereségek tartaléka		1,633	02
5. Kamatjövedelem		820	66	1.111,447	03	5. Magyar földhitelintézet 5 1/2%-os záloglevelek		448,267	34	5. Visszbizt. intézetek s egyebek követelése		16,409	92
Kiadás:						6. Magyar földhitel-részvény-társasági 5 1/2%-os záloglevelek		291,783	37	6. Függő károk, 1874. évben kiegyenlített		102,168	55
1. Törlesztett kötvények díja		65,609	86			7. Hitelzálogi kölcsönök		100,510	01	7. Nyereség-tartalék		310,881	70
2. Visszaváltott kötvényekért		83,928	85			8. Kötvény kölcsönök		468,067	—	8. Biztosítási alap		101,277	28
3. Bekövetkezett halálesetek után megtérített összeg		439,119	96			9. Pest városi 6%-os kölcsön kötelezvények		450,670	—	9. Díjtartalék		4.285,553	85
4. Lejárt kiházasítási tőkékért		58,162	90			10. Különféle intézeteknél elhelyezett tőkepénzek s kamatai		842,929	34			4.902,856	27
5. Kiházasítási biztosításoknál haláleset következtébeni díjvisszatérítés		43,046	66			11. Hátralékos díjak		12,138	28				
6. Évjáradékokért		8,680	18			12. Vezér- és főügynökségek s egyebek tartozásai		231,309	40				
7. Viszontbiztosítási díjak		39,888	95					4.902,856	27				
8. Bélyegkért		6,726	19										
9. Irodai bér, postadíjak, nyomtatványok stb.		50,415	90										
10. Tisztí fizetések		20,368	62										
11. Jövedelmi adóért a lefolyt évi nyereség után		6,416	19										
12. Orvosi díjakért		5,731	59										
13. Díjbehajtási jutalékokért		21,861	53										
14. A lefolyt évet illető szerzési jutalékok		51,677	39										
15. Törlesztések után leszámitott szerzési jutalékok		6,250	01										
		907,893	69										
16. Díjtartalék ez év végén az „A” kimutatás szerint		4.285,553	85	5.193,447	54								
A nyereség felosztása:													
1. Igazgatósági járuléka 9%		6,365	71										
2. Tisztviselői járuléka 4%		2,829	20										
3. A tisztviselők nyugdíjalapjának 1%		707	30										
4. Nyereségtartalék, a 60,827 frt 90 krnyi maradvány 25%-a		15,206	98										
5. A biztosítottak nyeresége, a 45,620 frt 92 krnyi maradvány 50%-a		22,810	46										
6. A részvényesek nyeresége, a 45,620 frt 92 krnyi maradvány 50%-a		22,810	46										
		70,730	11										

Budapest, 1873. évi december 31-én.
 Az igazgatóság: **Hajós József**, alelnök: **Fuchs Rudolf, Harkányi Frigyes, Ullmann Károly, Vetsey Sándor**, igazgatók.
Peoz Vilmos, osztályfőnök. **Lévay Henrik**, vezénylő-igazgató. **Ifj. Kaczvinszky János**, könyvvivő.
 Látták a számvizsgálók: **Ács Károly, Beimel Jakab, Giczey Samu, Görgei István, Jellinek Mór, Nágel Ármán, Prückler Ignác.**